

Trekkfuglovervåking ved Jomfruland og Lista fuglestasjoner 2025

BirdLife Norge - notat
2025-62

© BirdLife Norge

E-post: post@birdlife.no

Rapport til: Miljødirektoratet, Statsforvaltere i Agder,
Rogaland, og Telemark og Vestfold

Publikasjonstype: Digitalt dokument (PDF)

Nøkkelord: populasjonstrender, fugletrekk, ringmerking, fenologi

Anbefalt referanse: López, A. & Røer, J.E. 2025. Trekkfuglovervåking ved Jomfruland og Lista
fuglestasjoner 2025.

BirdLife Norge -notat 2025-62. 11 s.

Sammendrag

Denne rapporten oppsummerer innsats og foreløpige resultater ved de to fuglestasjonene i 2025. Et år som i overvåkingssesongene var varmt, særlig i mars, april og oktober. Om våren var det veldig tørt og bare september–oktober hadde perioder med nedbør vesentlig over normalen. Det mest karakteristiske ved forekomsten av fugler i 2025 var svært høye antall for invaderende arter, særlig meiser og hakkespetter om høsten.

Fangsttallene for begge stasjonene var svært svake på våren. Den kraftige høstinvasjonen av meiser, i tillegg til noe økning av andre arter, medførte imidlertid at tallene i den standardiserte overvåkingen samlet sett ble større enn på mange år. Flere av de regulære trekkende sangfuglene hadde imidlertid også i 2025 tall godt under normalen, i tråd med en synkende tendens de senere årene som kulminerte i et solid bunnår i 2024.

Ved begge fuglestasjonene var forekomsten av mange arter andefugler relativ svak både vår og høst. For vadefuglene var tallene generelt lave om våren, men mer varierende om høsten. For de ulike sjøfuglene er tendensene i bestandsutvikling fra art til art svært variert med arter både i fram- og tilbakegang. Selv om flere arter i denne gruppen hadde svake forekomster i 2025 så hadde andre arter igjen normale eller sterke forekomster. Et blandet resultat er dermed det som best karakteriserer sjøfuglforekomsten i trekketidene 2025 ved de to fuglestasjonene.

Tallene som gjengis i denne rapporten er foreløpige, og enkelte avvik kan forekomme. Vi regner imidlertid med at dette er ubetydelig og at hovedtrendene som gjengis er korrekte.

Innhold

SAMMENDRAG	2
INNHold.....	3
GENERELT OM INNSATSEN 2025	4
FANGSTINNSATS	4
VÆRFORHOLD	5
FANGSTANTALL.....	5
OBSERVASJONSMATERIALET	7
GJESS	7
ENDER	7
VADERE	7
SJØFUGLER.....	8
SPURVEFUGLER	8
TREKKTIDSPUNKT	9
FELT- OG ARBEIDSINNSATS	10

Generelt om innsatsen 2025

Jomfruland og Lista fuglestasjoner har i 2025 gjennomført standardisert nettfangst og ringmerking av spurvefugler i 36 år. Overvåkingen har blitt gjennomført i henhold til faste rutiner med standardisert ringmerking ved begge stasjoner vår og høst, samt observasjoner av trekkende og rastende fugler i stasjonsområdene i de samme periodene. Ved begge stasjoner har overvåkingen foregått fra 15. mars – 10. juni om våren og 15. juli – 15. november om høsten. Da sesongene ved Jomfruland før 2019 startet 1. april og ble avsluttet 31. oktober, bruker vi fortsatt kun materialet herfra fra 1. april til 31. oktober i rapporteringen, av hensyn til sammenligningsgrunnlaget.

Fangstinnsats

En forenklet oversikt over fangstforhold og innsats kan beskrives ut fra hvor mange dager det ble merket fugler i overvåkingen. Samlet sett ble det fanget 2,8 % flere dager enn gjennomsnittet (1990–2024) for overvåkingen i 2025. Dette sammen med fangstantall, artsantall og mest merkede arter er gjengitt i tabell 1. Her er også gjennomsnittlige referanseverdier for hele overvåkingsperioden gitt.

Tabell 1. Årlige antall, gjennomsnittsverdier og mest tallrike arter fra den standardiserte fangsten.

JOMFRULAND		Vår 2025		$\bar{X}$ 90-24	Høst 2025		$\bar{X}$ 90-24
Antall dager m/fangst	+8%	66	61		+5%	96	91
Totalt antall	-31%	1097	1587		+10%	5660	5162
Antall arter	-5%	41	43		9%	61	56
Topp 5 arter 2025	Løvsanger	602	888		Fuglekonge	2471	2449
	Rødstrupe	70	97		Munk	460	251
	Gransanger	53	54		Blåmeis	456	229
	Munk	47	59		Stjertmeis	429	32
	Møller	42	51		Rødstrupe	304	248
LISTA		Vår 2025		$\bar{X}$ 90-24	Høst 2025		$\bar{X}$ 90-24
Antall dager m/fangst	+6%	74	70		-4%	94	98
Totalt antall	-39%	498	813		+41%	5419	3851
Antall arter	-11%	40	45		2%	64	63
Topp 5 arter 2025	Stær	78	37		Blåmeis	1987	980
	Løvsanger	55	121		Stjertmeis	1044	108
	Gransanger	53	43		Svartmeis	487	131
	Rødstrupe	49	102		Granmeis	252	31
	Tornirisk	30	27		Fuglekonge	177	221

Fangsttallene for Jomfruland og Lista var særlig svake på våren. Totalt ble det fanget henholdsvis 31 % og 39 % færre fugler enn gjennomsnittet om våren. Høstsesongen viste imidlertid fangsttall over normalen. Dette skyldes hovedsakelig store antall av invasjonarter, spesielt blåmeis og

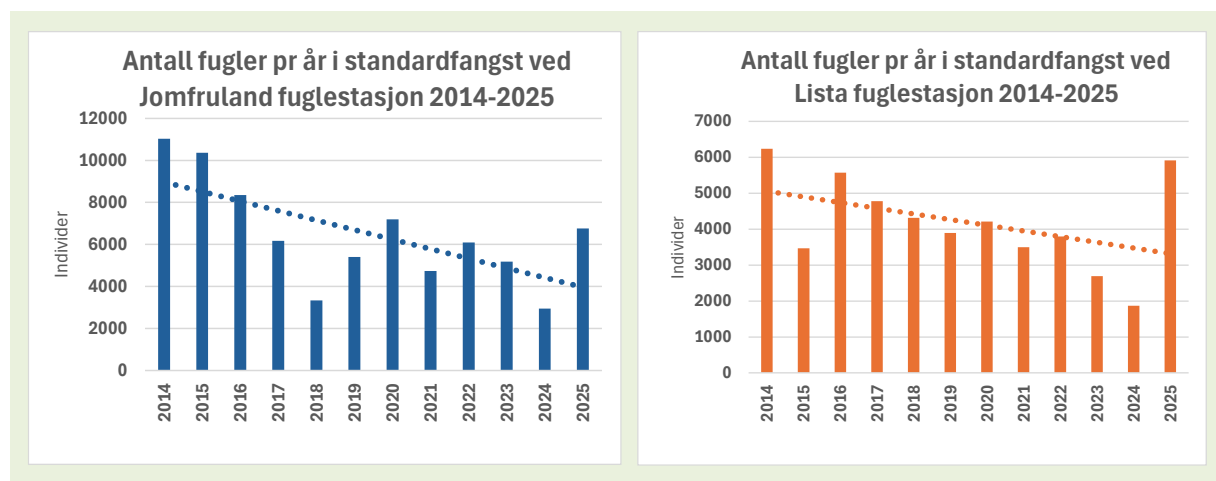
stjertmeis. Totalt ble det på Jomfruland og Lista fanget hhv. 10 % og 41 % flere fugler enn gjennomsnittet om høsten. At antallet var mer over gjennomsnittet på Lista skyldes at invasjonartene ofte forekommer i større antall her enn på Jomfruland. Antallet fugler i den standardiserte fangsten ved stasjonene ble samlet sett 11% over gjennomsnittet.

Værforhold

Temperaturen ved begge fuglestasjonene var høyere enn normalt både vår og høst i 2025. På Jomfruland var temperaturen hhv. 1,8 °C og 1,2 °C over gjennomsnittet (apr.–mai og juli–okt.). Tilsvarende verdier for Lista var hhv. 0,8 °C og 1,1 °C. Juli og oktober var veldig varme ved fuglestasjonene. Da lå temperaturen hhv. 2,6 °C og 1,4 °C over normalen på Jomfruland, mens tilsvarende verdier for Lista var 2,1 °C og 1,6 °C. Første halvdel av november var ekstremt varm på Lista, med 3,5 °C over normalen.

Det var lite nedbør hele våren ved begge fuglestasjonene. Imidlertid var det i den siste uken av mai et par dager med mye nedbør og vind på Lista, noe som sannsynligvis påvirket hekkesuksessen til flere av artene i området. Den samlede nedbøren på høsten var september og oktober veldig stor på Jomfruland, men mye kom konsentrert til noen få dager (11–16. sep. og 21–22. okt.). På Lista var bare nedbørmengden stor i september, men den var der også konsentrert til noen få dager, spesielt 9–10. sep. Nedbøren var dermed bare til hinder for nettfangsten i noen få dager.

Fangstantall

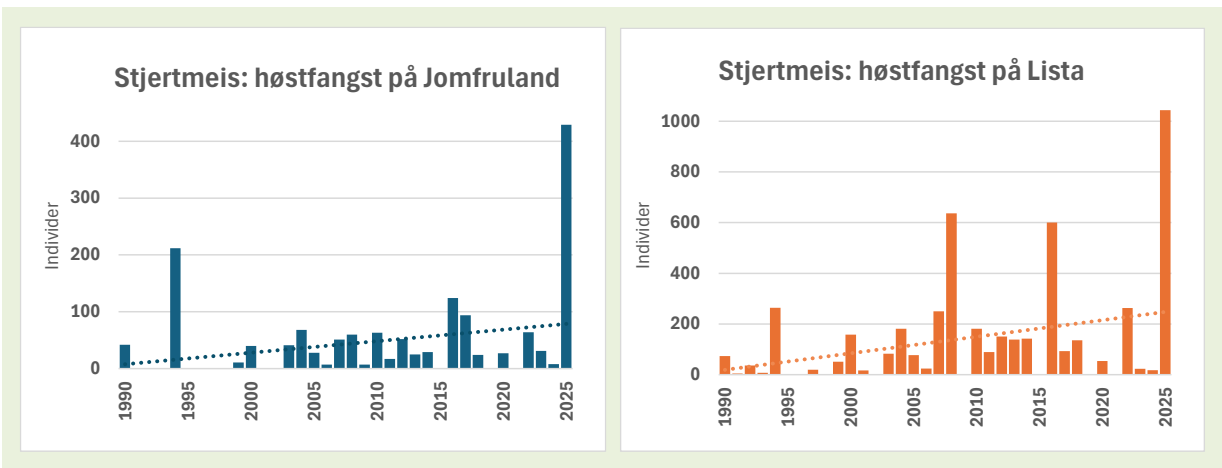
Figur 1. Utviklingen i antall fra den standardiserte fangsten ved Jomfruland (venstre) og Lista (høyre) fuglestasjoner i perioden 2014–2025. Merk ulik skala.

Antallet fugler i den standardiserte fangsten på stasjonene var stabilt eller svakt økende fra 1990–2014. Deretter falt antallet jevnt og trutt i perioden 2015–2024, til et markert nytt bunnivå i 2024. Tallene høsten 2025, etter en rekke år med synkende fangsttall, økte ved begge fuglestasjonene og resulterte i det høyeste antallet siden 2020 på Jomfruland og 2014 på Lista (Fig. 1).

De høye tallene var i stor grad fra gruppen «standfugler, streifende og invaderende arter» på høsten: flaggspett, svartmeis, granmeis, blåmeis, stjertmeis, spettmeis, trekryper, pilfink og dompap ble

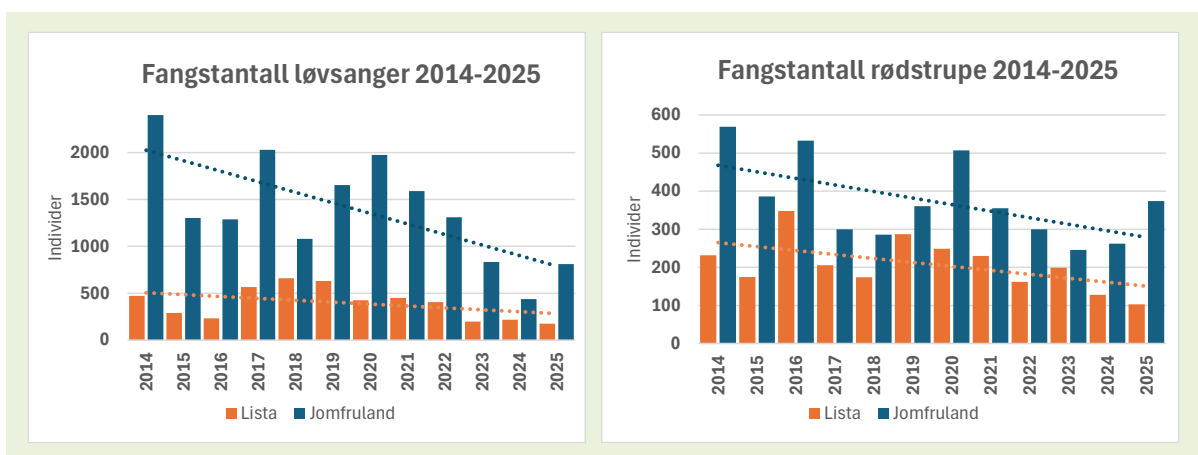
merket i tall langt over gjennomsnittet enten på Jomfruland eller Lista, og mange av dem fikk rekordtall. At det totale antallet merkede fugler i 2025 ble godt over gjennomsnittet skyldes hovedsakelig en sterk forekomst av de mest tallrike av disse artene.

Det har vært en betydelig invasjon av stjermeis i Skandinavia høsten 2025. Denne arten ble hhv. ringmerket 1235 % og 868 % over gjennomsnittet på Jomfruland og Lista. I tillegg hadde granmeis også en kraftig invasjon som ga nest høyeste tall på Jomfruland og rekordtall i fangsten på Lista.

Figur 2. Stjermeis. Utvikling i høstfangst ved Jomfruland- (venstre) og Lista (høyre) fuglestasjoner i perioden 1990–2025. Merk ulik skala.

De tallrike invasjonsartene sørget i 2025 for at det totale merketallet var høyt. Imidlertid var det mange vanlige arter, spesielt fra gruppene «Europa- og nordafrikatrekkere» og «tropetrekkere» som viste svake fangsttall. Av de til sammen 136 seriene av ulike arter fra vår- og høstsesongen som vi følger ved de to stasjonene var hele 65 % av disse under gjennomsnittet for perioden 1990–2024, mens 71 % hadde høyere antall enn i 2024. Måltrost, rødstjert og sivspurv hadde i 2025 enda lavere antall enn i 2024 på Lista.

Figur 3. Fangstantall av løvsanger (venstre) og rødstrupe (høyre) ved Jomfruland og Lista fuglestasjoner i perioden 2014–2025.

Noen få arter viste en liten økning, som for eksempel, steinskvett og bokfink. Det er fremdeles en stor del av de vanlige artene som fortsetter å være under gjennomsnittet på begge fuglestasjoner, selv om noen av dem viser en oppgang i 2025. Det gjaldt særlig på Jomfruland der følgende arter kan nevnes: gjerdesmett, svarttrost, måltrost, tornirisk. Løvsanger og rødstrupe er to eksempler av vanlige og tallrike arter som i 2025 økte i antall på Jomfruland, men ikke på Lista. Figur 3 viser imidlertid en nokså lik negativ utvikling for begge disse artene på Jomfruland enn Lista.

Observasjonsmaterialet

I overvåkingsperiodene vår- og høst ble det til sammen loggført 239 599 individer av 223 arter på Jomfruland og 475 415 individer av 237 arter på Lista. Til sammen 715 014 fugler. Observasjonsmaterialet består av et bredt utvalg av arter og tallene her har i 2025 generelt vært noe mere positive enn ringmerkingsmaterialet, som domineres av spurvefugler. Som for ringmerkingsovervåkingen var den andre halvdel av høsten 2025, naturlig nok, dominert av et svært høyt antall streifende og invaderende arter som hakkespetter og meiser også her. Det store antallet, samt mer ulike typer arter gjør at artenes forekomst og utvikling spriker i mange retninger og kan ikke sammenfattes enkelt i observasjonsmaterialet. Vi forsøker oss imidlertid på å nevne noen hovedtrekk her.

Gjess

Bestandene av gjess er av interesse for både jakt, landbruk og friluftsliv, og er derfor av forvaltningsmessig stor betydning. I den sammenheng er det verdt å merke seg at antallet talte hvitkinngås og knoppsvane var spesielt høye både vår og høst på Jomfruland, mens hvitkinngås og kortnebbgås hadde høyere antall enn normalt om høsten på Lista. For den relativt store bestanden av grågås som trekker langs Vestlandskysten forbi Lista vår og høst var ble det registrert lave antall på våren, mens høsttrekket var svært nær normalen. Vårtrekket av grågås er mindre regulært enn høsttrekket ved Lista Fuglestasjon. Det kan tidvis foregå lenger inn over land eller om natten. Det er ikke uvanlig at vårtallene ved stasjonen er lave enkelte år.

Ender

På Jomfruland ble sjørre observert i mye høyere antall enn normalt på våren, mens på Lista var brunnakke sett i antall over gjennomsnittet både vår og høst. Utover det var det generelt en negativ tendens blant endene. Unntaket er stokkand og siland som generelt øker ved begge lokaliteter. Mange arter ble sett i lave tall på begge fuglestasjoner enten vår eller høst, som gravand, ærfugl, havelle, kvinand, sjørre og svartand.

Vadere

For vadefuglene var tallene varierende på Jomfruland og lave på Lista om våren. Av de 10 mest tallrike vadeartene på våren var 6 under gjennomsnittet på Jomfruland og 9 på Lista.

Om høsten var tallene høyere. Av de 20 mest tallrike vaderartene på høsten var rundt halvparten over gjennomsnittet både på Jomfruland og Lista. Polarsnipe og sandløper viste veldig høye antall

på Lista, mens gluttnepe hadde spesielt høye tall på Jomfruland. På høsten var fjæreplytt tallrik på begge fuglestasjoner og grønnstilk viste rekordantall på Jomfruland.

Vipa hadde i 2025 fortsatt antall langt under tidligere nivåer, men antallet som ble observert var på nivå med tallene fra de siste 5 til 10 årene. For første gang på mange år var det flere vipepar som i løpet av våren hekket i fuglestasjonens observasjonsområde på Lista. Totalt 7 reir ble funnet, og minst ett var vellykket med 3 flygedyktige vipeunger.

Sjøfugler

Resultatene for de ulike sjøfuglene viste stor variasjon om våren. Nesten alle måkefuglene ble observert i lave antall, med unntak av fiskemåke og svartbak på Lista og krykkje på Jomfruland. Både hettemåke og sildemåke hadde antall som lå mellom 40% og 91% under gjennomsnittet ved de to stasjonene om våren.

Det var et høyt antall alkefugler om våren ved begge fuglestasjoner og spesielt høye tall for alke kan fremheves. Smålom, havsule, storskarv og toppskarv var også veldig tallrike på begge stasjoner om våren, med rekord for toppskarv på Lista. Gråhegren, en annen fiskespiser, utmerket seg aller mest med rekordtall om våren på Jomfruland og ved begge stasjoner på høsten.

På høsten var forekomsten for sjøfuglene middels, særlig på Jomfruland. Det var få måker og både terner og joer var antall godt under normalen. Høsttallene for gråmåke og svartbak på Jomfruland har de fire siste årene vært de laveste for hele overvåkingsperioden. Det samme gjelder de fem siste årene for hettemåke. Fiskemåke var den eneste arten av denne gruppen som ble sett i høyere antall enn normalt på høsten ved begge fuglestasjonene. Alkekonge er en art som er observert på trekk i oktober og november, med høye antall særlig på Lista. Selv om denne arten ble sett 68 % og 82% under normalen hhv. på Jomfruland og Lista, viste den høyere antall denne høsten enn i 2024 ved begge fuglestasjonene.

Generelt var det gode tall for lommer (begge stasjoner) og rødnebbterne var tallrik på Lista om høsten.

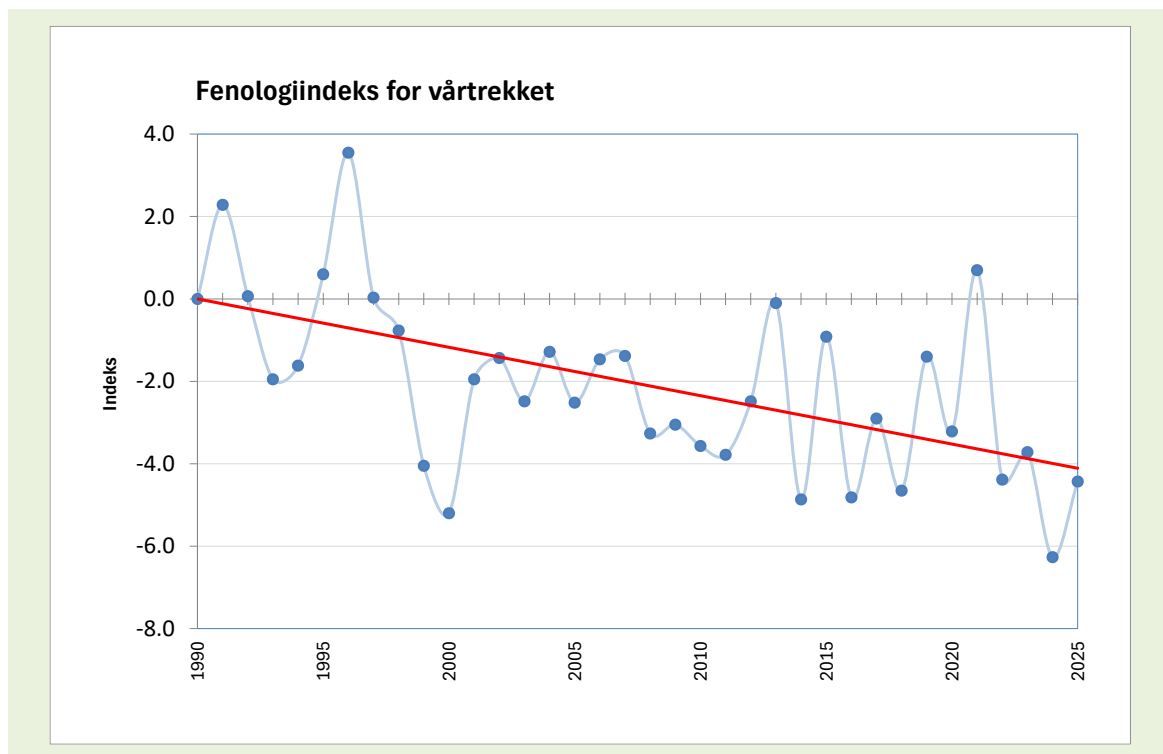
Spurvefugler

De fleste artene av spurvefugler registreres mest systematisk i den standardiserte fangsten, men vi teller også spurvefugler i felt. Det er også en del arter som ikke er så tallrike i nettfangsten som vi hovedsakelig får data på fra tellingene i felt. Fra tellingene i felt av spurvefuglene, så vi mye av den samme tendensen som gjaldt for nettfangsten. En svak vår, ikke ulik 2024, og en høst der invasjonsartene var tallrike og trakk opp de totale antallene. En del av de regulært trekkende sangfuglene ble imidlertid sett i gjennomgående lavere antall enn normalt, men i de fleste tilfellene med høyere tall enn høsten 2024. Flere arter på Lista, som svartstrupe, stjerntmeis og granmeis, fikk nye rekordantall for hele overvåkingsperioden 1990–2025 i observasjonsregistreringene høsten 2025.

Trekktidspunkt

Et viktig arbeide ved de to fuglestasjonene er å følge utviklingen av trekktidspunkt over tid, særlig med henblikk på klimaendringer og trekkets tilpasning til dette.

Stasjonenes fenologiindeks på våren basert på 30 fuglearter har vist at trekket er forskjøvet fram (tidligere) med 3,9 dager fra 1990–2024. For 2025 med en mild start på sesongen i mars og flere varme perioder i april og mai, ble det nye tidligrekorder for mediantrekksdato for munk og ringgås. **Årets indeksverdi endte opp 4,4 dager tidligere enn i 1990. Dette var litt tidligere enn den forventede dato for indeksen.** Med det ble også trenden (basert på regresjon) endret for hele perioden 1990–2025 til 4,1 dager tidligere trekk. Endringen har dermed fortsatt med omtrent samme styrke siden indeksen først ble satt opp i 2018 til tross for noen år (2019 og 2021) med relativt sent vårtrekk.

Figur 4. Fenologiindeks for vårtrekket ved Jomfruland og Lista fuglestasjoner. Trenden viser en endring på 4,1 dager tidligere trekk i perioden 1990–2025. Indeksverdien for 2025 er -4,4 dager sammenlignet med 1990. Dette tilsvarer ca. 0,11 dager tidligere pr. år eller mer enn 1 dag hvert tiår.

Felt- og arbeidsinnsats

Fuglestasjonene har mye aktivitet, arbeid med formidling og organisering av virksomheten utover de daglige feltrutinene som er nødvendig i overvåkingsperiodene. Her vil vi bare kort estimere timetallet som er lagt ned i forbindelse med overvåkingen i 212 dager fra 15. mars – 10. juni og 15. juli – 15. november ved begge stasjoner.

For 6 timer ringmerking med innlegging av data regner vi 7 timer daglig. Ved full aktivitet kan økten ta 8-9 timer, og det kan være behov for 2-3 personer. Dette jevner seg ut mot dager uten merking med færre timer. Overvåkingen krever at vi er forberedt og har bemanning alle dager uansett vær. Stasjonene har behov for ekstra bemanning i høysesong, særlig i perioder med mye blåmeis eller fuglekonge.

- Standardisert merking: 212 dager x 2 stasjoner x 7 timer = 2968 t + rigging = 3000 timer
- Ekstra bemanning høysesong = 420 timer

På Lista har vi bemanning for daglig telling av morgentrekk. 3 t + observasjonsrunde i felt og loggføring. Totalt 4 t i lavsesong og 6 t i høysesong.

- Trekketelling Lista = 1212 timer

Trekketelling og observasjoner foregår mer parallelt til ringmerkingen på Jomfruland. Litt avhengig av aktivitet og periode er bemanning gjerne 2-3 personer. Timetall er ikke estimert.

Stasjonsledelse for arbeidsplan og opplæring i rutiner. Dette er estimert til minimum 250 t ved Lista i 2025. Noe mindre ved Jomfruland på grunn av noe lavere bemanning og fast observatør.

- Stasjonsledelse = 500 timer

Prosjektledelse for overvåkingen. Det er brukt ca. 90 t i BirdLife og stasjonene til å hente inn, kvalitetssikre, sammenfatte og oppdatere datasett for overvåkingsprosjektet. I tillegg vil det medgå ytterligere tid for administrasjon og rapportering fra desember – mars.

- Prosjektledelse = 300 timer

Gjennomføringen av overvåkingsprosjektet løses gjennom to ansatte stasjonssjefer. Én ved hver av stasjonene. I tillegg til mange norske og utenlandske kompetente frivillige/ «volunteers», samt fagstøtte med noe timebruk fra fagkonsulenter/rådgivere i BirdLife Norge. Da prosjektet har en åpenbar høy egenfinansieringsgrad fører ikke BirdLife timer for prosjektet i detalj, da det ikke anses som formålstjenlig merarbeid for å dokumentere andel egenfinansiering.